

Detta år föddes i Tåby 26 barn, varav 8 var pojkar och 16 flickor.

6 äktenskap ingicks och antalet döda var 16 stycken, av vilka 8 var barn under 3 års ålder.

Detta år var det **prostvisitation** i Tåby under prosten Petter Zetterlings ledning.

Beträffande gudstjänstordningen, kyrkoräkningarna med mera fanns intet, att anmärka.

En motering finns dock i detta protokoll, att ett nytt fönster var upphugget över södra dörren och att proviantmästare Schenberg i Brunneby skänkt ett timglas, att placeras på predikstolen. Troligen är det samma timglas, som nu står på predikstolen i Tåby kyrka.

Men visitationsprotokollt avslutas med " vad övrigt vid denna visitation förekom, är särskilt utskrivet och till herr biskopen och venerande consistorium insänt."

Noteringen hänsyftar troligen till vad som vid häradsrätten förekommer.

Från **sockenstämmoprotokollen** kan nämnas:

Vid julottan 1753 hade förargelse och tumult uppstått i kyrtan, på grund av, att Anders Svenssons hustru i Brestad suttit kvar på den bänkplats, som madam Friberger i Fristad vid sista sockenstämman fått tilldelad.

Denna plats hade tidigare tillhört Brestads frälsehemman.

Anders Svensson hustru hade nekat att flytta på sig och med åtlöje avvisat madam Friberger.

Men ingen av de båda hustruarna var närvarande vid sockenstämman, varför det var madam Friberger fritt att lagsöka Anders Svensson hustru.

Stephan Larssons späda barn på Ljunga ägor, hade en morgon funnits död mellan fadern och modern i sängen.

Besiktning hade skett av nämndemännen och då det var känt, att barnet varit svagt och sjukligt, ansågs det sannolikt, att det ej dött genom föräldrarnas kvävande utan på ett naturligt sätt.

Huvarna på ringmuren var inte förbättrade och efter diskussion bestämdes, att et gemensamt sammanskott skulle ske till materialkostnaderna och att gemensamt underhålla och iståndsätta ringmuren.

Det klagades allmänt över bristen på sockenskomakare och -skräddare, och skulle därför eftersökas skomakare, medan skräddardrängen Lars Jonsson nu antogs på prov och under denna tid få använda torpet på Häradsmarken till bostad.

Varnades, enligt sundhetskolllegie gjorda föreställning, församlingsborna för otidigt brännvinssupande.

Från **häradsrättens protokoll** kan följande noteras:

Det började vid ordinarie sommartinget den 27 maj, att kronolänsman hade utverkat stämning på pigan Caijsa Persdotter på Skjorstads ägor, för begånget lägersmål i och med, att hon fött ett oäkta barn och att hon nu måtte uppgiva barnafadern.

Hon uppmanades allvarligt av häradsrätten, att bekänna sanningen samt tillstå sitt brott.

Caijsa berättade, att när hon föregående år tjänat i Gnedby, Kuddby socken och varit på väg mot Söderköping, mött en man uti blå kläder med galon på hatten, som hon givit sig i samspråk med.

Efter en stund skulle han våldtagit henne och med anledning därav fött ett oäkta barn för 11 veckor sedan.

Hon visste inte var mannen bodde eller vad han hette.

Men de kvinnor, som avrit med vid Caijsas förlossning och nu inkallats för att vittna, påstod, att under hennes svåra förlossning de flera gånger frågat efter barnafadern.

Hon skall då fritagit den båtsman, som hon nu angav inför rätten och uppgett, att barnafadern var kyrkoherde Bengt Follén. eller far, som hon sade. Efter denna bekännelse hade hon bett en av hustruarna, att gå efter kyrkoherden Follén.

När kyrkoherden kommit, hade han uppmanat de närvarande hustruarna, att gå ut, för han ville giva Caijsa nattvarden.

Men när nu Caijsa tillfrågades av rätten, nekade hon till angivelsen och hon hade bara begärt att kyrkoherden skulle komma till henne i denna sin stora nöd och svaghet.

Hon vidhöll fortfarande, att det var den angivna båtsmannen som ^{var} barnafadern och att händelsen skett på Ladugårdslandet, varför målet borde handläggas av rådstugurätten i Söderköping.

På frågor av länsman framkom, att Caijsa varit anställd vid Prästgården i Tåby föregående år, och att hon där tjänat som huspiga.

Häradsrätten beslöt, att inkalla kyrkoherde Follén till kommande dags förhandlingar.

Kyrkoherden infann sig och delgavs resultatet av gårdagens förhandling.

Kyrkoherden förklarade sig icke ville vara inblandad i slika affärer, men ville bidraga till att bringa ljus i ärendet.

Beträffande, att han visat ut hustruarna, före han gav Caijsa nattvarden, att det var hans sed att alltid först tala med den sjukliga i enslighet innan han gav den sina salighetsmedel.

Han påstod icke förmanat hustruarna, att tala om vad de hade hört av Caijsa i samband, vilket hustruarna dagen förut berättat.

Han ville även jäva mot hustruarnas vittnesmål, då han ansåg dem vara osams med honom.

Caijsa Persdotter fick höra kyrkoherdens berättelse, men ansåg sig inte kunna ändra på sin tidigare bekännelse, att det var en båtsman, som var barnafadern.

Häradsrätten fann, att detta mål var av den beskaffenhet, att den borde närmare undersökas och uppdrog åt länsmannen, att till nästa ting noga utreda och anskaffa behövliga vittnen.

Vid detta tillfälle skulle även instämmas den tredje, vid förlossningen närvarande hustrun. Hon var nu frånvarande på grund av egen förlossning.

Vid denna tingsdag begärde framlidne rådmannen Olof Löfgrens änkefru Helena Karin Löfgren, att ett vite på 10 daler silvermynt skulle utsättas för olovligt skogshygge och lövgörning, olovliga vägars tagande, gärdesgårdars och

lleds förstörande på skatterushållet Almstad, Brunneby och Asptorpets utjord i Tåby socken samt tvenne halva skattehemman på Bjärka ägor i Drothems socken. Häradsrätten biföll denna beäran och fastställde vitesbeloppet.

Vid ordinarie hösttinget den 22 oktober upptogs åter lägersmålet mot Caijsa Persdotetr.

Länsmannen hade inkallat nio vittnen, av vilka Caijsa jävade mot pigan Helena, med uppgift att hon osams med henne efter deras gemensamma tjänstetid vid Tåb prästgård.

De andra vittnena fick framkomma och berätta.

Av deras vittnesmål kan sammanfattas, att Caijsa, när hon tjänade i prästgården, flera gånger nattetid gått ut ur den gemensamma pigkammaren och uppgivit att hon fått lov, att sova i kyrkoherdens kammar, att några sett Caijsa och kyrkoherden tillsammans i komprometterande sistutationer och att Caijsa, en gång vid färtvätt, berättat att kyrkoherden var barnafadern.

Efter dessa omfattande och ingående vittnesmål tillhölls Caijsa, på det allvarsammaste att tala sanning.

Caijsa begärde, att få enskilt tala med prosten Zetterling, som var närvarande vid tinget, och efter en stund återkom hon och bekände, att kyrkoherden Follén var barnafader.

Hon erkände också, att hon på kyrkoherdens befallning, gått till borgmästaren i Söderköping och begärt, att denna sak skulle upptagas vid rådhusrätten och att hon då uppgivit, att hon blivit våldtagen av en båtsman på Ladugårdsgärdet nära Söderköping.

Häradsrätten fanns Caijsas uppgifter till alla delar överensstämmande med de avgivna vittnesmålen.

Hätradsrätten fann nödigt, att kyrkoherden Follén skulle inkallas och avhöras i denna sak, men då han nu icke var hemma, utan i Linköping, skulle målet vila till dess fullständig utredning kunde göras och dom i målet avkunnas.

Vid den tingsdagen förekom även andra mål, som berörde Tåbyborna.

Hustrun Lena Caijsa Sandberg i Brunneby, anklagade sin man Jonas Johansson, vilken bodde hos sin moder i Fyrby, att utspritt ett rykte om, att hon hade annat manfolk hos sig om nätterna.

Jonas, som ej var närvarande vid tinget, lät genom sin fullmäktige förete åtskilliga vittnesmål, som skulel kunna entyga hans påstående.

Vittenena påstod, att de sett manfolk gå in till Caijsa nattetid, till och med sett manfolk ligga i hennes säng, men aldrig sett någon av dem utan att ha kläderna på.

Lena Caijsa kunde inte neka till påståendena, men nekade enständigt, att hon med någon person utövar oanständigheter.

Häradsrätten afnna, att Jonas påstående var riktiga, men icke att Caijsa begått någon lagstridig handling.

Därför avskrevs målet.

Gästgivaren Lars Jonsson i Fristad hade instämt ett antal bönder, som efter-satt och försummathållskjuts vid gästgivaregården.

Av utredningen framkom, att några av bönderna erkänt för gästgivaren och erbjudit honom vardera en halv tunna havre, om han inte instämde dem till tinget.

Nu dömdes Per Christiensson i Brestad, Jan Jonsson i Torp och Jon Hindrichsson i Skällingstad, att enligt 1734 års gästgiverförordnign böta vardera 6 daler silvermynt.

Länsman Wiman anklagade Jonas Johansson och Lena Caijsa Sandberg, att inte såsom äkta folk antår, leva och bo tillsammans.

Efter en grundlig utredning befanns, att Lena Caijsa icke uppträtt, som en rättskaffens hustru och att Jonas alltid varit emot denna sin hustru och självvilligt hållit sig ifrån henne och att bägge fört en okönslig sammanlevnad.

Häradsrätten fann dem bägge vara lika vållande och dömde dem till skillnad i säng och säte under en tid av 3 år.

Under denna tid utsågs Eric Persson i Tåby till förmyndare för dem båda och bägge skulle av honom erhålla underhåll emot riktiga kvittenser.

Urtima ting den 16 december i Östra Ny prästgård.

Likmäktigt landshövdingens order och häradsrättens dom, hölls här urtima ting över det, att kyrkoherden Bengt Follén i Tåby blivit angiven, att med pigan Caijsa Persdotter bedrivit köttslig beblandelse och att hon därefter ett oäkta levande barn framfött.

Vid uppropet var kyrkoherde Follén ej tillstädes, men kom efter en tid, varvid förhandlingarna kunde börja.

Då han inte utlöst rättens protokollsutdrag från den 22 oktober, begärde kyrkoherden uppskov under 2 timmar, för att få genomläsa detsamma.

Men rätten fann ingen anledning att tillåta detta då kyrkoherden i laga tid blivit instämd.

Dock beviljades hans begäran, att Caijsa Persdotter också skulle höras.

Först uppvisades en skrift, där Caijsa Persdotter, i Prästgården den 16 november, i kyrkoherden och nämndemännens närvaro, återtagit sitt erkännande på kyrkoherden vid hösttinget.

Skriften var upprättad av bokhållaren Sesseman, då Caijsa själv inte var skrivkunnig.

Vid förfrågan av häradsdomaren ansåg hon, att domaren föregående ting hotat henne med fängelsehuset och därför av rädsla bekänt, att det var kyrkoherden som var barnafadern.

Likaså påstod hon, att prosten Zetterling hotat henne med allvarsamma straff.

Kronolänsman uppläste därefter en skrift från prosten Zetterling, att han på intet sätt hotat Caijsa, utan endast uppmanat henne bekänna sanningen.

Kyrkoherden Follén nekade, att viadre yttra sig i saken, då ingen angivare fanns, men häradsdomaren meddelade honom, att det var kronolänsman skyldighet, att vara saksökande i lägersmålssak.

Varför kyrkoherdens påstående ej beaktades.

Kyrkoherden ålades därför att yttra sig över de avhörda vittnenas berättelser, varför samtliga vittnesmål upplästes för honom.

Kyrkoherden uppgav, att de avhörda vittnena, nästans amtliga var hans ovänner och pigan Lena, som varit vän med Caijsa och avslöjat vissa intima saker, var straffad för bl.a. husstöld och i oäkta säng född.

Hennes vittnesmål skulle därför inte tas hänsyn till.

Samtliga dessa vittnen framkallades åter för rätten, och efter uppläsning av kyrkoherdens utsagor om dem, ingen av dem ansåg sig vara hans vän.

Vem som eventuellt utspritt ryktet om kyrkoherden, stod inte att finna,

Andra dagen av urtima tinget började med att gårdagens protokoll upplästes och häradsrätten överlade om de, av kyrkoherden Follén framförda jäv.

Beträffande jäven mot de tre hustruarna, som var närvarande vid förlossningen, fann tingsrätten inte, att kyrkoherden kunde styrka sina påståenden och därför ogillas dessa jäv.

Intet heller godkändes jäv emot någon utav de andra vittnena, utom de som var i kyrkoherdens tjänst, som enligt lag ej var vittnesgilla emot sin husbonde.

Venerande consistoriums ombud, kyrkoherden Tempelman, uppläste en skrift, som var av några Tåbybor undertecknad.

I denna uttryckte de sin tveksamhet om sina själars frid, då deras kyrkoherde anklagades för så gruveliga saker.

De bad att få en annan själasörjare.

Kyrkoherden Follén betonade, att denna skrift var endast undertecknad av ett fåtal av sockenborna, men kyrkoherde Tempelman betonade vikten av skriftens innehåll.

Kronolänsman Wiman frågade kyrkoherden Follén, om han hade kännedom om den skrift, som Caijsa Persdotter överlämnat till borgmästaren i Söderköping. Han svarade med, att Caijsa sagt att lägersmålet skett på Söderköpings ägor och, att han därför skrivit till borgmästaren, att upptaga målet i rådhusrätten.

Häradsrätten gav länsman Wiman tillstånd, att till morgondagens förhandlingar instämma borgmästaren Kindstrand.

Även kyrkoherde Follén ålades, att till samma tillfälle, sig själv instämma den vittnen han önskade använda sig av.

Andra dagens förhandlingar avslutades med, att kyrkoherde Follén förklarade sitt missnöje med dagens utslag och begärde, att detta skulle antecknas i protokollet, som också skedde.

Tredje tingsdagen konstaterades, att de vittnen, som kyrkoherden Follén hade begärt få styrka sina uppgifter med, ej var närvarande och ej heller borgmästare Kindstrand.

Kyrkoherden ursäktade sig med, att ej haft tid inkalla sina vittnen och begärde uppskov i förhandlingarna, så att han fick tid, att åka hem till Tåby och sköta sina sysslor inför den kommande julhelgen.

Därefter upplästes protokollen för de båda tidigare dagarna och godkändes till alla delar av parterna.

Under tiden hade borgmästare Kindstrand kommit till tingsplatsen och ursäktade sig med den långa vägen och dåliga väglaget.

Innan borgmästaren till tillfälle till att vittna, anförde kyrkoherden Follén jäv emot honom, som varande ahns ovän.

Men efter en stunds samtal mellan parterna återtog kyrkoherden Follén sina jävsanspråk, liksom även Caijsa Persdotter.

Men kyrkoherden vidhöll, att det var borgmästaren, som utspritt ryktet om honom.

Därefter vittnade borgmästaren, att han en dag i april månad blivit uppsökt av pigan Caijsa Persdotter, som överlämnat kyrkoherde Folléns skrift med begäran, att borgmästaren skulle upptaga målet i rådhusrätten samt en tolvdalers sedel.

Tolvdalerassedel var till att i förhand betala böterna för Caijsa.

Då tog borgmästaren, som ämbetsman, och frågade Caijsa, men hon visste inte om lägersmålet skett i skymningen eller natten, e eller vid staden, om hennes lägersman var lång eller kort eller hur han såg ut.

Borgmästaren beordrade stadsfogden, att tillsammans med henne, uppsöka det ställe där lägersmålet skett, men hur detta resultat blivit, vet inte borgmästaren.

En kort tid därefter kom kyrkoherde Follén till borgmästaren och begärde, att han inte skulle inkalla några vittnen i lägersmålssaken och att han själv inte skulle bli nämnd i protokollet.

Sedan tog kyrkoherden upp en papperslapp, varuti låg penningar, och bad borg-

mästaren hålla tillgodo. När borgmästaren nekade emottaga dem, stoppade kyrkoherden pengarna åter på sig.

Då tillstod kyrkoherden, mellan 4 ögon, att han några gånger haft köttsligt umgänge med Caijsa Persdotter och bad borgmästaren besinna prästämbetets hävd och ville på olika sätt påverka borgmästaren, att icke taga upp målet i rådhusrätten, vilket jag lovade.

Efter några dagar kom kaptenen Blix till borgmästaren och bad honom hjälpa kyrkoherden i hans bekymmer.

Han återkom igen om några dagar och fick åter svaret, att jag ej skulle uppta målet.

Vidare ville borgmästaren meddela häradsdomaren, att gästgivare Meurling åtskilliga gånger kommit till borgmästaren, med hälsningar från kyrkoherden, att han skulle få tala med borgmästaren, vilket han nekade till.

Kyrkoherden Follén sade sig icke kunna vidkännas borgmästare Kindstrands vittnesmål och kunde inte nu avgöra, om vittnesmålet var jävaktigt eller ej.

Tingsdagen avslutades med , att häradsrätten finner kyrkoherde Folléns uppförande i detta mål för egenvilligt och obehörigt motvilja mot vittnesmålen och i avsikt, att fördröja rättegången.

Med då alla skäl fanns, att nu uppskjuta rättegången till efter helgen beslöts, att den skulle återupptagas den 4 januari 1755 vid Grindtorps gästgivaregård, då kyrkoherden Follén och Caijsa Persdotter ålades, mot 20 daler silvermynts vite, infinna sig.

Men när Caijsa utlätit sig, att vara sinnad att göra avmed sig, beslöts att hon intill dess, på Söderköpings fängelsehus vara fängslad.